

MAJOROS SÁNDOR
A verőlegény

Fél nyolc után végre elcsöndesült a ház. Az ajtó mögül figyelte a lépcsőház kürtőjébe lemerülő és ott elenyésző hangokat, a kulcscsörgést, és lentről a kapu mindent lezáró csattanását, adva még néhány percet a későknek is, majd elfordította a kulcsot a zárban, és azzal a megnyugtató érzéssel, hogy most már nem kell köszönnie senkinek, kilépett a félhomályba. Mielőtt behúzta volna maga mögött az ajtót, nem mulasztotta el, hogy visszanézzon a lakásba, így ellenőrizve, hogy a helyén van-e minden. A gáz letekerve, a vasaló kihúzva, minden ablak becsukva, és minden kikapcsolva, ami villannyal működik. Egy óránál sosem töltött el többet a boltban, mégis úgy készülődött, mintha egy bizonytalan kimenetelű külföldi utazás előtt állna. Arra is ügyelt, hogy az ágy még véletlenül se maradjon vetetlenül, és hogy az otthoni ruhái ne felejtődjenek a fotelben, vagy, uram bocsá', a vasalódeszkán, bár ennek az égvilágon semmi jelentősége nem lett volna, ha mégis bekövetkezik az, amitől rögeszmésen rettegett. Az ember reggel még úgy ébred, hogy az égvilágon semmi baja, talán csak nyomottabb a kedve, mint lenni szokott, és ugyanolyan aprólékosan végzi el a dolgait a fürdőszobában, ahogy máskor is, utána megissza az orvosilag ugyan tiltott, mégis lefőzött kávéját, aztán, amikor öltözködni kezd, mintha valami bizsergésfélét érezne a bal hónaljában. Természetesen nem törődik vele, mert ezt leszámítva nem érez semmi szokatlant, bár a rádió valahogy idegesíti, és a fények is mintha élesebbek lennének. Aztán, amikor végre kinyitja az ajtót, és nekivág a szokásos bevásárló körútjának, fullasztóan nehéznek tűnik minden lépés. Ha maradt volna kenyere, ki is hagyná a mai utat, de lecsót akar főzni, és ahhoz ugyebár a kenyér nélkülözhetetlen.

Már kint is volt az utcán, és érezte, hogy baj van, most, azonnal vissza kéne fordulni, talán a mentőt sem ártana hívni, csak hogy ez túl bonyolult, és mi van, ha ez az egész csak vaklárma? Majd csak átmege rajta ez a rosszullet, az a fontos, hogy megőrizze a nyugalomát, és hogy pihenjen egy kicsit. Nagy kár, hogy a környéken nincsenek padok, mert most jól jönne valamilyen ülőke. Békésen üldögélhetne, ameddig jobban nem lesz, vagy ameddig ez a körü-

lötte táncoló fakó, ám egyre mélyülő örvény föl nem kavarná az aszfalt repedéseiben csillogó sötétséget, és magába temetve el nem sodorná abba a tartományba, ahonnet még senki nem jött vissza. Így képzelte el azt a napot, amikor majd meghal, és mert ez bármikor bekövetkezhet, muszáj rendben tartania a lakást. Más lenne a helyzet, ha jóban volna a szomszédokkal, és ahogy a megbízható ismerősök között szokás, otthagynának náluk egy tartalék kulcsot, de éppen annyira utálta őket, ahogy ezt a mindent elborító és a régi egyszerűséget teljesen kiséprűző, modern világot. A régi harcostársak, akikkel negyvenvalahány éve ideköltözött, már alulról szagolják az ibolyát, vagy külföldön szaporítgatják a pénzüket, mint ahogy az ő gyerekei is, akik a fordulat után úgy gondolták, jobb lesz nekik, ha minél távolabbra kerülnek az öregeiktől. Nem sepegte a fülébe senki, hogy vigyázzon, az ő homlokán is ott virít a skarlátbélyeg, és ez a halovány, de lemoshatatlan jelzés előbb-utóbb biztosan feltűnik valakinek, aki számít, aztán sorjáznak majd a kellemetlen kérdések, bírósági tárgyalások, meg a sunyi kis cikkek az újságban. A gyerekei nem kértek ebből, és akkor meg is értette őket, mert nagyon úgy festett, a Damoklész kardját tartó zsinag egyre vékonyodik a feje fölött, bármelyik pillanatban megszólalhat a csengő, és a lyukon kikukucskálva nem a postást fogja látni, hanem két ismeretlen alakot, és akkor tudja, hogy befellegzett a szép életnek. Ám ez a pillanat a hónapok és évek múlásával addig tágult, amíg teljesen föl nem oldódott a hétköznapi tapasztalatban, és ahogy a kígyóméreg is elveszíti a hatását, ha egy úszómedencényi vízzel hígítjuk, lassanként ő is megértette, hogy ezek a mostaniak inkább a saját bankszámláikat hizlalgatják, minthogy valami homályos és bizonytalan igazság nyomába szegődjenek. Az is mellette szólt, hogy soha életében nem írt alá semmilyen papírt, amit most az orra alá lehetne dugni, hogy itt van, nézze csak, ekkor meg ekkor erre meg erre adott utasítást. Még a gondolata is neveltséges, mert utasítani legfeljebb a kutyáját tudta volna, de még ezt sem mondhatta el magáról, mármint hogy van egy kutyája, amit macerálhat. Amikor megözevgyült, az ismerősök azt tanácsolták, vegyen maga mellé egy kiskutyát, mert az olyan, mint egy családtag, majd meglátja, mennyi szeretetet kap tőle, és nem is feltétlenül a fajtisztáktól, mert a korcsok sokszor intelligensebbek, mint ezek a pedigrés luxuspéldányok. Szerezzen egy kedves kis korcsot, és máris lesz társasága, mondogatták, de ő hallani sem

akart erről. Még csak az kéne, hogy egy kutya szuszogjon mellette a lakásban, nem beszélve arról, hogy az ebet naponta kétszer le kell vinni a térre, és ott kénytelen beszédbe elegyedni a többi, kutyát vonzó népséggel. A kutya azoknak való, akik érzelmileg olyanokká válnak, mint a földhöz vágott kézitükör. Nem kell őt félteni, primán meglesz egyedül is, de azért köszöni a tanácsot. Láta az ismerősök arcán a beletörődésbe ágyazott szánakozást, ami olyasféle kotyvalék érzés lehetett, mint amikor a kocsmáros a zárás után a vendégek ottfelejtett italait visszaönti a Kevert címkéjű üvegbe, hogy másnap kiporciózhasa a vékonypénzüeknek. Nem gyözködtek tovább, mert tudták, mennyit kínlódott a feleségével, férfiember létére vállalva mindazt, amit egy halálos beteg asszony ápolása jelenthet, és aminek megértésére és elfogadására nincs elég képzelőerő. Ezzel vívta ki magának a jogot, hogy olyan irányba terelje az életét, amilyen neki tetszik, ám azt megfogadta, hogy minden tőle telhetőt megtesz az egészsége megőrzéséért.

Mivel nem számíthat másra, csak saját magára, nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy egy napnál tovább ágyban maradjon. Tudományos tény, hogy ha az ember tíz napig mozdulatlanul fekszik, a tizenegyedik napon nem bír fölkelni, teljesen függetlenül attól, milyen kondícióban volt, mielőtt ágyának esett. Legjobban a szíve miatt aggódott, mert tele volt az újság olyan hírekkel, hogy ez vagy az, fiatalon, ereje teljében egyszer csak összeesett, és meghalt. A tudomány szinte vállvonogatva azt mondja erre: hirtelen szívhalál. Milyen különös, hogy van, aki jóformán mindent kibír, mások meg egy pillanat alatt bevégzik. A szív talán a legcudarabb jószág: elég neki egy tüszúrás. Egy injekciós fecskendőt tele kell szívni levegővel, amit utána bele kell pumpálni a vénába. Ha a légbuborék a vérárammal a szívhez ér, ugyanaz történik vele, ami a szivattyúval, ha elromlik a tömítése: a motor üresben kezd pörögni, és nem nyomja tovább a folyadékot. A szívnél ez egy-két dobbanás, aztán mindennek vége. Tudott néhány ilyen trükköt, pedig neki nem is ez volt a specialitása, és az is igaz, hogy ezt a dolgot csak pletykákból hallotta. Lehet, hogy egy szó sem igaz ebből, de a pletykák a maguk útját járják, és ezen a kacskaringós járaton hozzájuk csapódik ez meg az. Amikor még erős volt és fiatal, nem foglalkozott olyasmivel, ami nem rá tartozott, főleg nem olyan elvont kérdésekkel, hogy azt a csontokból, inakból meg izmokból terem-

tődött gépezetet, amelynek tönkretételén ügyködött, mások éppen hogy javítani próbálják. Ahogy mostanában utánaolvas, egyre világosabb lesz előtte, hogy az Isten nem valami jó munkát végzett az emberrel, ami eléggé nevetséges feltételezés egy olyan hatalomról, ami ugyebár nem létezik, de a gondolat ettől még érdekes, mármint hogy az ember csak egy vicikvacak tákolmány, mert telis-tele olyan műszaki szempontból indokolatlan kitüremkedésekkel, peremekkel és élékekkel, amit egy igényesebb teremő már biztosan lecsiszolt volna. Hasonlítunk a második világháborús orosz tankokra, mert azokat is csak durván hegesztették össze, a varrat eltüntetésére már nem volt idő, vagy ha lett volna, mindenki tudta, hogy ez abszolúte fölösleges, mert a német páncéltörők gondoskodnak róla, hogy egy-két hétnél tovább egyik se maradjon használatban. Addig meg oly mindegy, hogy van-e rajtuk éles perem vagy nincs, és ez valahol az emberrel is így van: ha több száz évre tervezték volna, olyan tökéletes volna, mint egy mamutfenyő a Yosemite parkban, de ezzel a hatvan-hetven, vagy némi szerencsével nyolcan valahány évével ilyen élékekkel, peremekkel is elszaladgálhat.

A baj csak az, hogy ezek az élék és peremek bizonyos szakmáknál kifejezetten veszélyesek. Vegyük például a fogakat, amit csupasz ököllel kiverni vétkes felelőtlenség. Emlékszik egy fiúra, aki elkövette ezt a hibát, és olyan fertőzést szedett össze, hogy megbénult a mutatóujja. Csak az amerikaiaktól kapott penicillinnek köszönhetette, hogy nem nyisszantották le az egész keze fejét, mert a fertőzés vörös csíkjai, mint valami folyondár, megindultak a csuklója felé, és amikor kínjai több hónap után véget értek, az ujjá úgy maradt, kinyújtva peckesen, mint egy bot. Nem is folytathatta a szakmát, átkerült aktatologatónak, de ott meg csak ügyetlenkedett, úgyhogy végül valami gyárudvaron találta magát, cirokseprővel a kezében. Ez az eset vezette rá arra, milyen veszélyes az, amit csinál, és ez a feletteseit is elgondolkodtatta, mert gyorsan higiéniai tanfolyamra küldték az egész csapatot, egy helyes fiatal ápolónő magyarázta el nekik, mi mindenre kell ügyelni a testi érintkezéseknél, és hogy melyek a legfertőzőbb góccok. Mindenki azonnal csapni kezdte a szelet ennek a csinos fiatal ápolónőnek, aki végül mégis az ő felesége lett, és erre méltán volt büszke, de az is igaz, hogy ezután a szerencsétlen fogkiveréses epizód után már egy pofont sem adott pusztá kézzel, amikor pedig módszeresen kellett dolgozni, törülközőt tekert a kezére,

vagy műanyag botot használt, ami, ha tudnak vele bánni, remek szerszám, mert alig van súlya, és könnyen is tisztítható.

Szép munka volt ez, szinte ugyanolyan kiváltságok jártak vele, mint amilyenek a futballistáknak: lakás, ingyen beretválás a borbélynál, soron kívüli kiszolgálás a piacon, szabadon hagyott törzshely a kocsmában, meg ilyesmi. Aranyélet volt, és nemcsak azért, mert jól megfizették, hanem mert meg volt róla győződve, hogy ez a dolog éppen annyira hasznos, mint mondjuk a tűzoltók munkája.

Mindenki megemeli előttük a kalapját, mert ők szedik össze a balesetekben darabokra szakadt hullákat, amihez ugyebár acélidegek, és legalább ilyen állapotú gyomor kell, de az senkinek nem jut eszébe, hogy mindez, mármint a tűzoltók és a szabad közlekedést is beleértve, csak akkor működik zökkenőmentesen, ha kiszűrjük a világból azokat az elemeket, akik gyalázatos és ártalmas aknamunkával dolgoznak a rend ellen. Hiába povedál a nyugat, hogy az emberi jogok így meg úgy, ők is előveszik és megdolgozzák azokat az alakokat, akik a megsemmisítésükre törekednek. Természetesen vannak dolgok, amiket az ember semmi pénzért nem vállalna el, kivéve, ha parancsot kapna rá, mert akkor nincs ellenkezés. És az is nagyon igaz, hogy egyetlen alannal szemben sem érzett haragot vagy ilyesmit, pedig akár még érezhetett is volna, amikor például leköpték, vagy úgy fordultak, hogy direkt a legkeményebb részük találkozzon az öklével, de nem, ő mindezen fölül tudott emelkedni, és nem is a kiképzés alaposága miatt, hanem mert megértette, hogy ez így helyes. Intelligencia nélkül az ilyesmi nem megy, pontosabban intelligencia és tartás nélkül.

Az utóbbira főleg azután volt szüksége, amikor egyik napról a másikra áthelyezték a foglárókhöz, mégpedig magyarázat nélkül. Annyira megbántódott, hogy kérvényezte a leszerelését, de amikor ez kiderült, a főnök behívta, és nagyon keményen kiosztotta, hogy mit képzelsz, egy csehóban van, ahonnan csak úgy lazán kiléphet az utcára? Aki része a rend-

szernek, élete végéig része is marad, mondta, és most már, ennyi év után ez a kinyilatkozás olyannak tűnik, mint egy dodonai jóslat, elvégre nem derült ki, hogy a főnök az ő élete végére vagy a rendszerére gondolt. Mostanában elég gyakran eszébe jut ez a kínos jelenet, ami azért volt számára megalázó, mert azt a láttszatot keltette, mintha eddig fogalma sem lett volna arról, hogy milyen ügy érdekében végzi a munkáját. De az is igaz, hogy nem járt rosszul. Lakás, kocsis,

telefon várakozási lista nélkül potyogott az ölébe, bár a régi tekintély lassanként azért elpárolgott. Nem bánta, hogy a borbélynál újabban már fizetnie kell, a kocsmában meg csak egy a mélán ücsörgő pófák közül.

Érdekes, hogy mostanában milyen sokat gondol vissza ezekre az időkre. Reggel általában lassan ébrednek, sokára mászik csak ki az ágyból, mert azt olvasta, a szervezetnek időt kell hagyni arra, hogy fölpörögjön a maga ritmusára, és nem tesz jót neki a sietség. De miért is sietne? Kinyújtózkod-

va fekszik, még a tévét sem kapcsolja be, inkább a függönyön táncoló fényeket nézi, amelyek mintha egy biztos kézzel az asztalra csavározott vattalámpából jönnének, mert az ember mindig viszonyít valamihez, a Nap mozgását érzéklni pedig képtelen. Nem is érzékeli, hogy mozog, csak következtet rá, mert egy idő múlva az árnyékok odébb vándorolnak, de ebben nincs semmennyi folytonosság, ami azért érdekes, legalábbis az emberi elme szempontjából, mert úgy kell következtetnünk a változásokra, hogy körülöttünk látszólag minden mozdulatlanul áll, és ez a történelem legnagyobb furcsaságát is előhozza, mármint azt, hogy honnan a csudából lehet tudni, hogy az, aminek részei vagyunk, mikortól és miért nevezhető történelemnek? Azok az események, amelyek egy kijelölt időszakot, például egy napot meghatároznak, ritkán érik el azt a szintet, ami ahhoz kell, hogy hír keletkezzen belőlük az újságokban. Valaki tesz egy kijelentést, ami abban a percben még csak egy közhelyes nyilatkozat a szokásos lózungokkal, aztán, jóval később kiderül, hogy valaminek a kezdete volt, másvalaminek pedig a vége, ám a Nap ettől

Zsenyei fej levelekkel (mini, 25 × 25 cm, keményített, festett, hajlított vászoncsik, növényi elemek, 1995)

függetlenül, továbbra is ezt a fényrajzot vetíti az ablakra. Innentől aztán logikus a következtetés, hogy semmi sem megismételhetetlen, hanem az ismert és ismeretlen világ egy hatalmas méretű, áttekinthetetlen körforgás része, vagyis ami valaha, az időkerék egy adott szegmensén megragadta a figyelmünket, mert szépnek, jónak, netán kellemesnek és főleg igaznak hittük, nem vészett el, csak lekerült a horizontról. Aki nem hisz Istenben, ebből a közelítésből olyan, mintha hinne, bár ez azért eléggé nagy túlzás. Mindig annak van igaza, aki túléli a másikat, de nem azért, mert olyan érveket hozhat föl a saját védelmére, amelyekre a másik féltől már nem érkezhethet válasz, hanem mert az idő a természeténél fogva a túlélőket támogatja. Ha nem így lenne, mindenki arra törekedne, hogy minél rövidebb ideig éljen, de mi ennek éppen az ellenkezőjét látjuk. Nem véletlenül mászik le mindennap a boltba kefirért meg rozskenyérért, ám ez csak egy epizód abban a bonyolult játékban, amelynek során a testének segélykérő morzejeleit tanulmányozza. Mint egy bonyolult, de folyton karbantartást igénylő gépezet, hol itt, hol ott pattan el benne egy hajszálrugó, ami rossz érzetet támaszt.

Vagy egy tucat gyógyszert szed naponta, bár ennek fele csak táplálék-kiegészítő, de legalább elmondhatja, hogy működésben tartja önmagát. Virágokat nevel, és hogy a mozgás se hiányozzon az életéből, esténként leoson a szeméttározóba, és kukázik. A kellemest a hasznossal összekötve a kirázogatott, kádban kimosott szemetes zacskókat egy szerény összegért eladogatja egy piacozó ismerősének, a borosüvegeket pedig a szabott áron visszaváltja a szupermarketben. A lepréselt alumíniumdobozokra is akad vevője. Igazából már reggel erre az esti leruccanásra készülődik, mert izgalmasságában nagyon hasonlít arra, amikor pusztá kézzel kellett kivernie az emberekből azokat a titkokat, amelyekről sokszor még önmaguk sem tudtak. A szemét is egyfajta vallomástétel, és aki elég ügyes, össze tudja belőle rakni mindazt, ami a gazdáját jellemzi. Nem azért, mintha ez bármit is számítana ebben a mai, álságos világban, de sosem lehet tudni. És ha egyszer mégis lent marad az utcán, és közigazgatási eljárás keretében kénytelenek lesznek feltörni a lakását, majd nagyot néznek, ha a holmija között megtalálják mindazt, amit a szemétből adatokká változtatott. A szakmai elismerés apró fej-

biccentésével fognak majd rágondolni, hogy íme, egy igaz hazafi, aki akkor is híven szolgálta az ügyet, amikor ebben már nem hitt senki. Talán majd beugrik nekik az is, hogy ki volt ő azokban a régi, mostaninál boldogabb időkben, és hogy mekkora odaadással és méltósággal gyakorolta a hivatását. Uraim, a világ jobba tételének legutolsó lovagja fekszik itt kiterítve, akit azzal, hogy erre a nehéz pályára térített, nemcsak megvert, hanem páros lábbal rugdalt is az élet. Nem annyira okozta a fájdalmat, mint amennyire elszenvetde, azok után, hogy egy önként vállalt, ám be nem fejezett munkát hagyott maga után. A hiánya tehát keserves és pótolhatatlan, de ne búsuljanak az urak, a reinkarnációban mindig lehet reménykedni.

Ilyen fennkölt érzések tomboltak benne, amikor az utolsó munkába induló szomszéd után kimerészkedett a lépcsőházba, majd pedig a párás levegőben fuldokolva eljutott délelőtti állomáshelyére, és az akciós termékek hosszas böngészgetése után megvette mindazt, amire szüksége volt. A visszaút már kevésbé volt kockázatos, mert kilenc után a ház olyan üres, akár a kísértettanya. Inkább csak megszokásból táplálta magában azt a baljós érzést, hogy az élet bármelyik pillanatban véget érhet. Otthon azonnal megmérte a vérnyomását, százhusz per hetven körül mozgott, aztán a vércseppmintával működő automata készülékével a vércukorszintjét, ami sosem ment följebb négy egész nyolctizednél, megöntözte, és kicsit meg is tápozta a felesége halála után valóságos füvészkertté terebélyesedett szobanövény-gyűjteményét, és hozzálátott a tegnap késő éjjel fölcipelt szeméthalmom feldolgozásához. Szakszerűen és higiénikusan dolgozott, ami egyáltalán nem meglepő, mert aki éveken át kétes tisztaságú és egészségi állapotú személyek vérével, nyálával és taknyával dolgozott, pontosan tudja, miként kell bánni az ugyanilyen alakok konyhai és egyéb hulladékaival. Az előszobában kiterített nejlonon mindent szétszortírozott, a kádban a zuhanyrózsával kiöblítette a nejlonzacskókat, majd kiakasztotta őket száradni. Annyira jól ment a munka, hogy amikor végzett a szortírozgatással, és bement a fürdőszobába kezét mosni, még egy mosolyt is megengedett magának. A tükörből valósággal visszazikrázott a nemrég elkészült, alul-fölül porcelán fogsora. Másfél milliót fizetett érte.